

ניהול עושר משפחתי

אין אנו יכולים וצריכים לנהל את חיי הדורות הבאים, אך בהחלט יש מה לעשות כדי להבטיח ניהול ראוי של נכסי המשפחה; להבטיח שיהיה פיקוח על הוצאת הכספים; להבטיח פירוק השיתוף בנכסי המשפחה ללא קטטות או פגיעה מיותרת בערך הנכסים. יש כלים רבים ומגוונים המאפשרים להפחית את הנזקים באופן משמעותי ◀

עו"ד אמנון לורך ועו"ד יובל שלהבת

והיקפן יקטנו, ורוב המחלוקות יימנעו. לצד אלו יימנעו "דם רע" במישור המשפחתי ושם רע במישור העסקי. ניסיון החיים מלמד שכשיש פיקוח על ההוצאות והגבלתן, קטן הסיכון לאובדן מהיר של נכסי המשפחה.

איך מבטיחים פיקוח נאות ופתרון מראש של מחלוקות? אין תשובה אחת ואין דאות להצלחה. ההמלצה העיקרית היא לתכנן מראש ומוקדם ככל האפשר, ולהתאים את המנגנון המפקח והאמצעי למצב. בין המנגנונים הידועים יותר נמצא הסכם יחסי ממון עם בן הזוג; צוואות, כולל צוואות הודיות; התאמת מסמכי החברות באופן שיהיה פיקוח ומנגנון הכרעה; תכנון מס מתאים; ניהול נכון של רכוש ומקרקעין, והעיקר, התאמת המערך המשפטי לאופי המשפחה ולאופי הנכסים המשפחתיים על ידי איש מקצוע מומחה לנטשא.

אחד הקשיים המובנים הוא, שכל עוד יש הרמוניה במשפחה, לערוך הסדרים, הסכמים לאחר המוות או במקרה של אסון ולתכנן הכול מראש נראים מיותרים. כמו כן, לרבים יש קושי נפשי לחשוב על דברים בלתי נעימים כגון מוות, גירושים, מחלה, אובדן יכולות וכדומה. ואולם, הזמן היחיד שבו אפשר לקבוע הסדרים כאלה, ולעשות זאת בצורה משכלת ונכונה, הוא רק כשיש עדיין הרמוניה ואין בעיה קונקרטיה. אם, למרבה הצער, ההרמוניה נפגמת, היכולת להשיג הסכמה ולערוך תכנון נכון ושקול שיוחאם לצורכי המשפחה ונסיבותיה תקטן באופן משמעותי.

תכנון ומחשבה מראש

ההבדל בין מצב, שבו היה תכנון ומחשבה מראש, לבין מצב שבו הדברים לא נעשו, הוא כמו ההבדל בין שמים לארץ. משפחה שאינה מסדירה מנגנון נוח, יעיל, הוגן ודיסקרטי ליישוב סכסוכים בין בני המשפחה ובין בני הדורות הבאים מגדילה לאין שיעור את ההסתברות לכך שמחלוקות בין בני משפחה יובילו לקרע של ממש, וביאו לפירוד ולטינה בין בני המשפחה. למרבה הצער, יש לא מעט דוגמאות למחלוקות שפוררו משפחות וגרמו לכך שהרכוש המשפחתי הפך מברכה לקללה. יתרה מזאת, בנייה של מנגנוני ניהול וקבלת החלטות, שילוו בהתאמת ציפיות ובקביעת כללי משחק ידועים מראש והוגנים, יכולה למנוע את הסכסוך מלכתחילה.

כמו חברה שבה לא נקבעו מראש הסדרים הוגנים והגיוניים לניהול או להעברת מניות או זכויות תיקלע לקשיים, כך גם המשפחה. ●●●

הכותבים הם שותפים בינאל ארנון ושותף משרד עורכי-דין, www.arnon.co.il

ניסיון החיים מלמד שבדור הילדים או בדור הנכדים לא ישאר הרבה מירושת דור המייסדים, לא ברור אם אמירה זו נכונה, אך ברור שהנושא מטריד רבים, ללא קשר להיקף עושרם האישי. יש כאלה שרוצים להבטיח את עתיד ילדיהם ונכדיהם; יש כאלה שרוצים להנציח את עצמם; יש כאלה המעוניינים לתרום את כספם למטרות שמצאו לנכון. המשותף לכולם הוא הרצון לוודא שרצונם יתבצע ושהרכוש שהצליחו לצבור במאמץ רב במשך ימי חייהם אכן ישמש למטרות שיעדו לו.

כל אחד רוצה שילדיו ונכדיו יעמדו על רגליהם בזכות עצמם ושיהיו להם הכישרון והיכולת לנהל את חייהם ואת מה שהוריהם הורישו להם למען הדורות הבאים אחריהם. כך גם כל מי שמוותר אחריו עסק מעוניין שממשיכי דרכו ינהלו את העסק לפחות באותו כישרון ומעוף.

החיים תמיד מפתיעים

המרחק בין הרצון למציאות לעתים גדול ורב. לא כל הצאצאים מתלחים, בריאים, בוחרים בתבונה את בן הזוג, מצליחים בעסקים או שומרים על רמת חיים התואמת את יכולותיהם הכספיות. לא כל המנהלים מתאימים, בעלי חזון ומעוף, ישרים, מצלחים או מוכשרים כדבעי לתפקידם. החיים תמיד מפתיעים ולעולם אינם צפויים.

אין אנו יכולים וצריכים לנהל את חיי הדורות הבאים, אך בהחלט יש מה לעשות כדי להבטיח ניהול ראוי של נכסי המשפחה; להבטיח שיהיה פיקוח על הוצאת הכספים; להבטיח פירוק השיתוף בנכסי המשפחה ללא קטטות או פגיעה מיותרת בערך הנכסים. יש כלים רבים ומגוונים המאפשרים להפחית את הנזקים באופן משמעותי.

למרות חוסר היכולת לנבא את העתיד יש דבר אחד ברור והוא המוות, ויש דברים שההסתברות שלהם גבוהה דיה כדי לחייב היערכות מוקדמת, כמו למשל, פירוק השיתוף בין בני זוג בין בשל גירושים ובין בשל פטירת בן זוג אחד לפני רעהו. כך, בסבירות גבוהה למדי, ניהול העסק המשפחתי או העושר המשפחתי יופקד בידי דור הבנים, במישורין על פי כישורם ורצונם, או בעקיפין על ידי מנהלים מקצועיים. לכאורה, הכול מסודר, אך רק לכאורה.

שני תחומים חשובים אינם מוסדרים בדרך כלל מראש, אך הם חשובים לחיי המשפחה ולחיי העסק, והם: פיקוח מתאים ומנגנונים נכונים לפתרון מחלוקות. כאשר שני תחומים אלו מוסדרים, כמות הטעויות